

- man blir ikke god
til å skrive romaner fordi
man har skrivemaskin.

*Marit Kjeksrud Amundsen
@maritkamu_facilitatormom på insta*

psykisk helse hos
ASK-språklige,
familie og alle
ansatte rundt blir
dårligere av lav
komptanse og
dårlige
rammevilkår

crazy 8

Rask idéutvikling
(snik-call to action)

Tøm hodet med 8 ideer på 5 minutter
Mange dårlige ideer, noen ok, og andre bra
30 sek skrive
10 sek pause
repite!

hvordan kan vi innovere ask-arbeidet for å minkse forventningsgapet og forbedre psykisk helse?

Ressursstrategi

Personer + budsjett + penger
Hvor skal vi + hva skal vi gjøre?

forske

omvårdsbevake

forsvare

etternøle

International Society for Augmentative and Alternative Communication **NORGE**

isaac
konferanse

2027

«Å finne sitt språk er å finne seg selv»

Utvikling av språk og identitet, sett fra et ASK-
språklig perspektiv

Vil du holde et innlegg på ISAAC-konferansen?

Konferansen er en arena for erfaringsdeling og presentasjoner knyttet opp mot alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Neste års konferanse ønsker å rette søkelys mot rollen språk spiller for identitetsutvikling, og vi vil med dette invitere dere til å sende inn forslag til presentasjoner ved den nasjonale ISAAC-konferansen **12-13. april 2027**, på Quality Airport Hotel Gardermoen.

Vi er særlig opptatt av perspektiver knyttet til identitet når man ikke har tilgang til talespråk, og hvordan språk i ASK-sammenheng ofte forstås som et hjelpemiddel snarere enn et fullverdig språk. Dette reiser spørsmål om anerkjennelse, språklig og kulturell tilhørighet, samt hvordan personer som snakker ASK utvikler sin egen identitet.

Vi ønsker presentasjoner fra deg som ønsker å dele:

1. Personlig historie: ASK-språklige og/eller nærpersoner
2. Erfaring fra praksisfeltet
3. Forskning fra feltet

Tidsrammen for presentasjon er 45 minutter inkl. tid til spørsmål og kommentarer. Dersom du får godkjent en presentasjon, vil du få en redusert konferanseavgift.

Forslaget som sendes inn må inneholde:

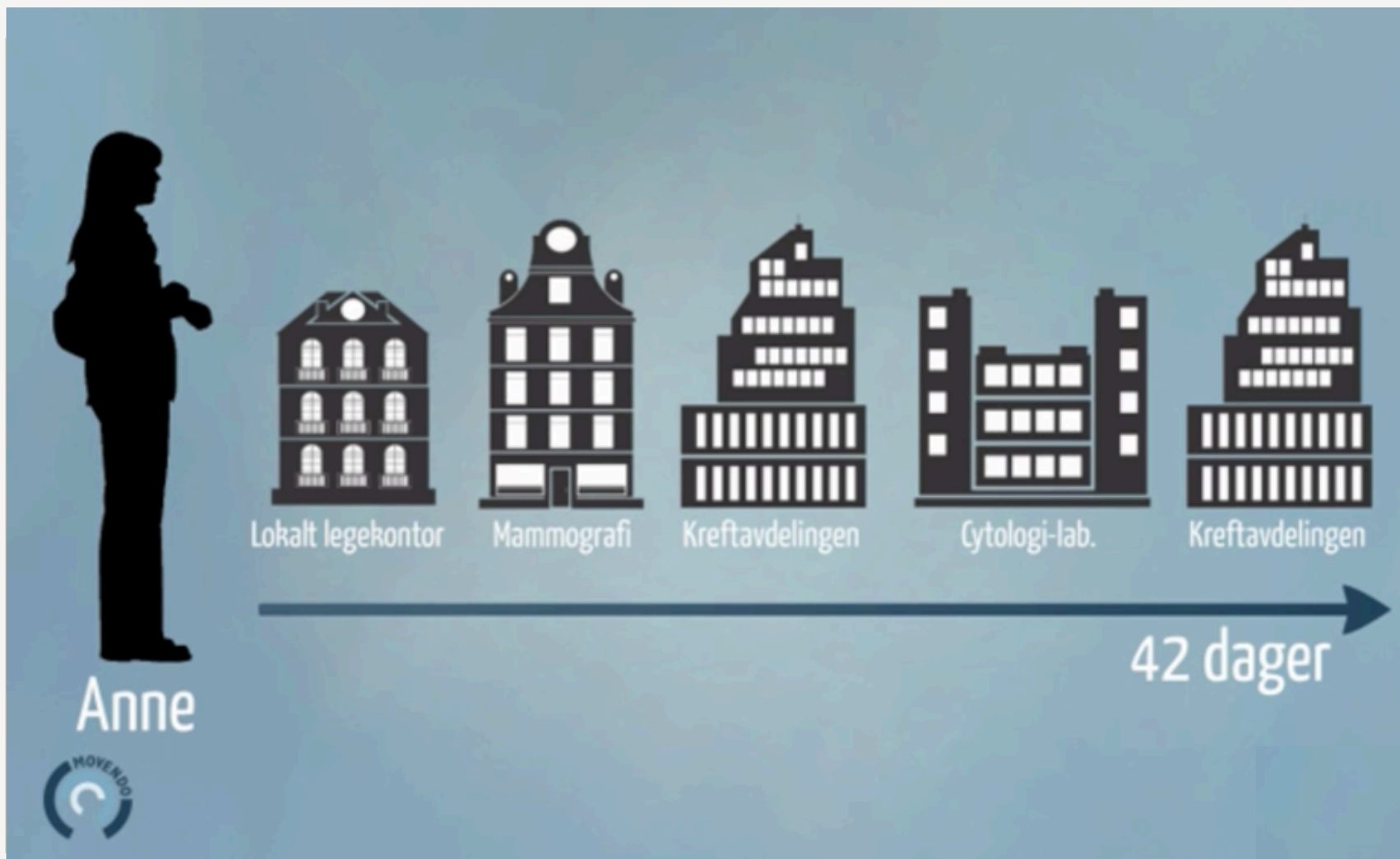
- Tittel
- Kort presentasjon av innhold (ca. 50 ord) til programmet
- Kort presentasjon av foredragsholder
- Ca. en A4 side med presentasjon av innlegget som utgangspunkt for vurdering i konferansekomiteen

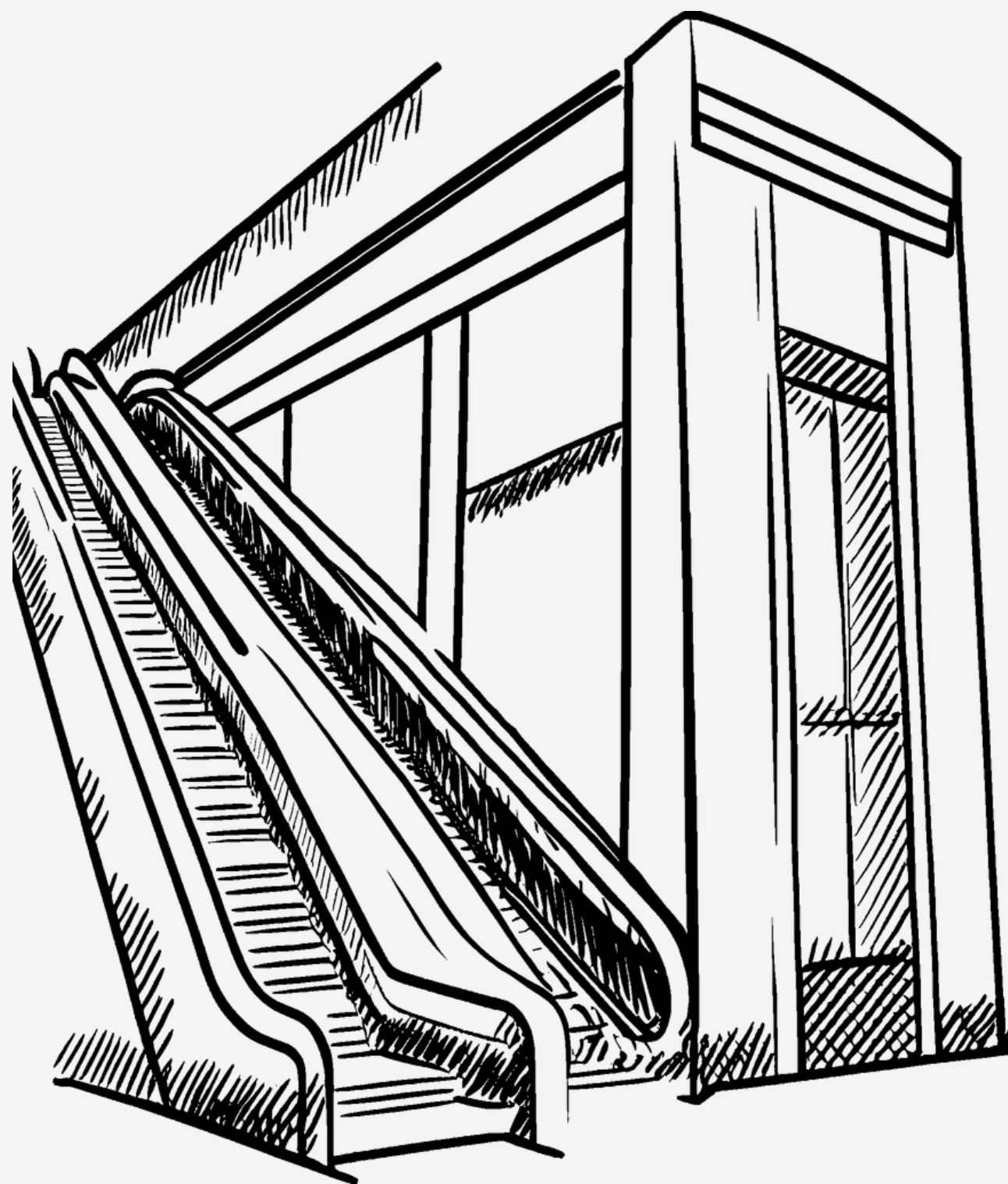
Konferansegruppa vurderer de innsendte forslagene og vil gi tilbakemelding hvem som antas og om du tildeles en presentasjon.

Forslaget sendes inn via vår konferanseside (se lenke i teksten til dette innlegget, eller trykk deg videre via vår hjemmeside, isaac.no).

Frist for innsending:

30.09.2026

flyteffektivitet
vs
ressurs-
effektivitet

Gjøre ASK tilgjengelig
i offentlige rom

Leke med ASK.
ufarliggjøre det.
prøve/føle.

Implimentere ASK til
bruk på lekeplasser.

Alltid ha ASK
tilgjengelig -
for alle.

Bygge gode felles-
skap - bruke
ask felles

Opplæring i følelsesregistrert
med bruk av ASK

Bilde støtte på
dokumenter og skole

tilgjengeliggjøring og
bevisstgjøring med mer 1/3

Autisme foreldre
sa de har
motives om til
a bruke opplærings
materiell
HOTEL™

lage inspirerende
undervisningsopplegg

Snakke med andre
om følelser
lma som motiverer
Interesser

"Både" i symboler
i skole og
barnehage

Henge tegn-til-tale bilder på personaltavla. Bytte hver uke

tilgjengeliggjøring og
bevisstgjøring med mer 2/3

LAGE
MATERIELL

ØKE
FYSISK

MEMORIE
AKTIVITET.

Ha materiell klart (tematavler o.l.) som alle ansatte kan bruke

Innuder
hele språkmiljøet
i bruk av ASK-
Løsning (etc)

AFK og ASK

lære begreper om
følelser og lære
å sette ord på egne
følelser

SE FILM/SERIE
SANN ER DET
PÅ NRK

KARTLESSE
STRATEGIER
FOR
BØRE HELSE

ANVEND EN
METODE F. EKS.
HJELPE HÅNDEN

lær et
nytt ord
hver dag

Snakke med
om følelser
hva som motiver
Interesser

gruppeveiledning
ASK i boligen

begynne å
bruke det
utstyret du
har

JOBBE MED
VALDERING AV
FØLELSER

tilgjengeliggjøring og
bevisstgjøring med mer 3/3

ØKE
FYSISK
MEMORIE
AKTIVITET.

LESE SEG OPP
PÅ FØLELSER
PÅ FELTET

Tilgang til
ditt motivasjons-
ASK språk

Bildestøtte til
VIP.

Opplæring i følelsesregisteret
med bruk av ASK

Brake pårørende til    motive  /be om kurs til dem og ansatte fra
et  tne

Opplæring og motivasjon
til    bruke ASK

var deltager

Mulighet
til    prøve
medarbeider.

Etabler foreldre-
nettverk

Seke foreningsress
til foreldre og ped.

Askspr  klige og nærpersoner

Gr  ndig
innt  ring
til foreldre

Lytt til pårørende!
Grunn

  le
tillit til
Foreldre og
deres valg for
os og barn

Lytt til
brukeren

Foreldre
m  ter
ASK - bruk

Det leder-
kompetanse
På ASK

involvere alle
parter i prosessen
undersøke

Opprette ASK-opplærings
for foreldre
(Stadped)
ala tegnspalteoppklaring

Kompetansekurs på
personalmater
(om ASK &
psykisk helse)

Tverrkommunalt samarbeid med askspråklig og nærpersoner 1/5

Tverrfaglige samarbeidsgrupper
på flere arenaer (bly/skole/
dagsenter/bolig)

Informere foreldre/om
bedre, tidlig
samarbeid

Workshop
med fokus på
målbare mål
relaterende til psykisk
helse (for nettverk)

SETTE
AV FAST
ASK TID

Samle tanker
og ideer hos
alle, tidlig
betydning, betydning ol.

Trygge ansatte

Workshops/samarbeid
mellom ansatte
og pårørende

Lytt til de ASK-tilende
hva mener de selv -
hvor trykker skoen?

Lage langs
og kortsiktige
mål

WORKSHOP MY HELE
LAGE PÅVIRKELIGHET
OG FORUS PÅ
P.S.

"Både" i symboler
i skole og
barnehage

Krav til kunnskap om
ASK hos styreere -
Skape forventninger

KE MEMOR
USKA AKTIVITET.

Tverrkommunalt samarbeid med askspråklig og nærpersoner 2/5

lydhør

Bygge gode felles-
skap - bruke
ask felles

mer bli i
skolen

Sikre gode
overganger
blyg-skole-ogs-
belyg/jobb.

Forventn.
avblanning

Krav til kompetanse
om ASK hos p
Spec. ped/

Lidere må ha
Kunnskap om ASK

Grundig opplering
om ASK - bidragsgjøre
hva som har
ansvaret.

ASK NETTVERK
(Eleve i kommunen
som kjenner
godt til ASK)

Øke ledelse
Øke
tillit

Øke lønn til
anl. lastning

Tverrkommunalt samarbeid med askspråklig og nærpersoner 3/5

komm. girer m.elt
barn

Erfaringsdeling og
samarbeid med på tvers.

kompetanseheving

Ansatt tid

SAMLE INN
ASK

HEVE
KOMPETANSE

Gå positivt tilbake
til ansatte for å
øke motivasjon

FYSISKE
WORKSHOP

SAMARBEIDE

ASK
KONTAKT/AN
i
KOMMUNER

Samle
ASK-spriklige
for å møte andre,
ikke være alone

Ask-ansvarlig
(3 timer)
Per arbeidsplass

Flere kurs og
for alle
Aske dager rundt år

Tverrkommunalt samarbeid med askspråklig og nærpersoner 4/5

Heutevordning
for ASK-språklige
barn (møte ved skole
ASK-språklige)

Veilede merande

Lær bort

Flere kurs og
for alle
Aske dager rundt år

Redusere arbeids-
mengde hos
støtteperson

komp. nettverk i
kommunen -
skoler & høg

Flere ASK-brukere
på samme nivå/
klare.

glem jante-
loven

Mer tid til Ask

mer tid i
skolen

Samarbeide med tidligere skole/bhg hvor beboer har gått

Tverrkommunalt samarbeid med askspråklig og nærpersoner 5/5

mer kunnskap

ha ask ansvarlig

Veiledningsordning

Sikre gode
overganger
bhg-skole-ogs-
bhg/jobb.

rolle ansvar

Ask degger blant
alle ansatte!!
Flere ganger i året

Hjelp Merande
Veilede Merande

INNHEMTE HJELP
FRA
SKOLESYNPLEIER

Tydeligere krav/forventninger
hos PPT- om kunnskap
om ASK.

'Pleieperge' ordning
CD Kommunikasjons
arbeid/utvikling

Statped - mer tilgjengelig

Gjøre ASK til
"offisielt" språk

Nasjonale føringer

Implementer ASK
i Alle Helse- og omsorgs-

Gjøre
ASK til en
del av
"folkehelse"

På ASK men i
språke/over
(store rettigheter)

ASK i alt
som er på TV

~~Leser~~
Lære om ASK
barnehageleiderer

lage bedre
læringsmaterie
for opplæring
+ oppfriskning

A1 / K1

Få tilgang til tegnbank for å lage materiell

Kunnskapsdeling
ut til brukere.

elpe telefonⁿ
a ettermiddag,
kuld (helg)

hva ønsker nettverket?

Nasjonalt samarbeid/nettverk

Samle ideer
og resurser i
én stor bank

How NOW
BROWN KOW
ASK
UNSKAPS
DELING

Del
Materiell

Samle nettverk
rundt
ASK språklig

Mer
ISAAC

Ask telefon
24/7 hjelp

Kompetansedeling

Hovedpunkter oppsummert

- Nasjonale føringer
- Nasjonalt samarbeid/nettverk
- Askspråklige og nærpersoner
- Tverrkommunalt samarbeid
- med askspråklig og nærpersoner
- Tilgjengeliggjøring og
- bevisstgjøring med mer

Hva nå? Hvem følger opp?

Du!

Hvordan? Fagperson

- Leder – foreslå et pilotprosjekt på tjenesteinnovasjon hvor det handler om at dere arbeider smartere og får til mer, ikke nødvendigvis skal få mer ressurser.
- Toppledere trenger å få vite hvilke gevisnter som de kan huka av for.
- Politikere trenger å sole seg i glansen av vellykkede tiltak og mål oppnåelse.
- Interanasjonale konvensjoner, lovverk, stortingsmeldinger, kommunale planer.
Argumenter hvorfor det du vil gjøre gir full pott til alle
- Bruk buzz words som : growt mindset, tjenesteinnovasjon, flyteeffektivitet
- Hvor mange timer vil du bruke på det i hvor lang tid? Hvor mange trenger de andre å bruke på det?
- Maks 1 side

Hvordan? Pårørende

- Foreslå forventningsavklaringsmøter (elegant forventningsavklaring)
- Foreslå felles ASK-team på tvers av kommunale instanser, ASK-språklig selv og pårørende
- Snakk om komplementære kompetanse. Noen er ASK-eksperter, noen kan akkurat den ASK-språkliges språk, noen er pedagoger og noe kjenner den ASK-språklige svært godt. Henvis til Statspeds råd.
- Be om en ASK-plan
- Ha fokus på den ASK-språkliges interesser
- Be om kommunes redegjørelse (skiftlig) på Statspeds rapport på hva de vanligste utfordringene er i "Om utredning av behov for tilleggstimer for elever som benytter alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) i grunnopplæringen"
- Meld deg inn i Isaac!

Elegant forventningsafklaring

- Hva forventer du av meg?
- Hva forventer du av leder?
- Hva forventer du av kollegaer?
- Hva forventer du av andre faginstanser?
- Hva forventer du av den ASK-språklige?
- Hva forventer du av meg?
- Hva tror du at jeg forventer av deg?
- Suppler det som du mener bør være med som ikke er sagt

Skriv ned og send som referat

eksempler på hvordan arbeide
fortsetter på de neste sidene

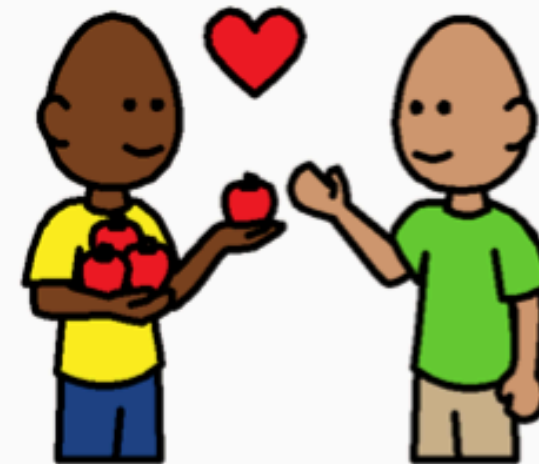
bevisstgjøring

ressurser

flyteeffektivitet

dele

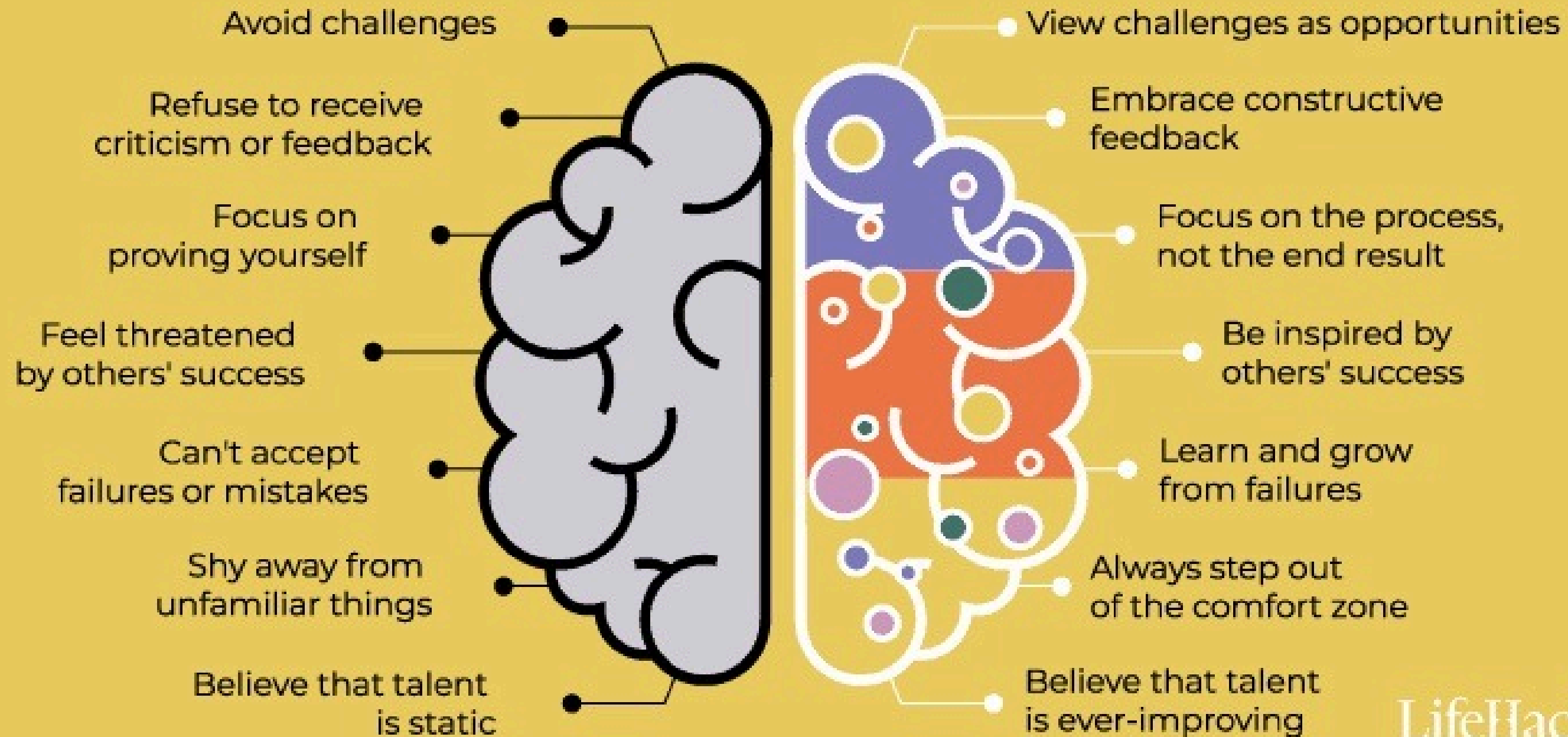
empowerment

psykisk helse

tusen takk

Fixed Mindset vs Growth Mindset

SMART START

hva skal vi få til?

mål og formål

gjennomførbarhet, målbarhet, tidsbegrenset

hvem er vi?

våre bruksanvisninger

hva er nyttig å vite om meg for at samarbeidet
skal gå best mulig

hvordan skal vi jobbe sammen?

roller og ansvar

for å lykkes trengs hvilke:

formelle roller?

uformelle roller?

ansvarsområder?

arbeidsform

hvordan skal vi kommunisere sammen?

hvordan tas avgjørelser?

hvilke møtepunkter trenger vi etter dagens
workshop?

spilleregler

hva er viktig for meg?

godt samarbeid

trygge på hverandre

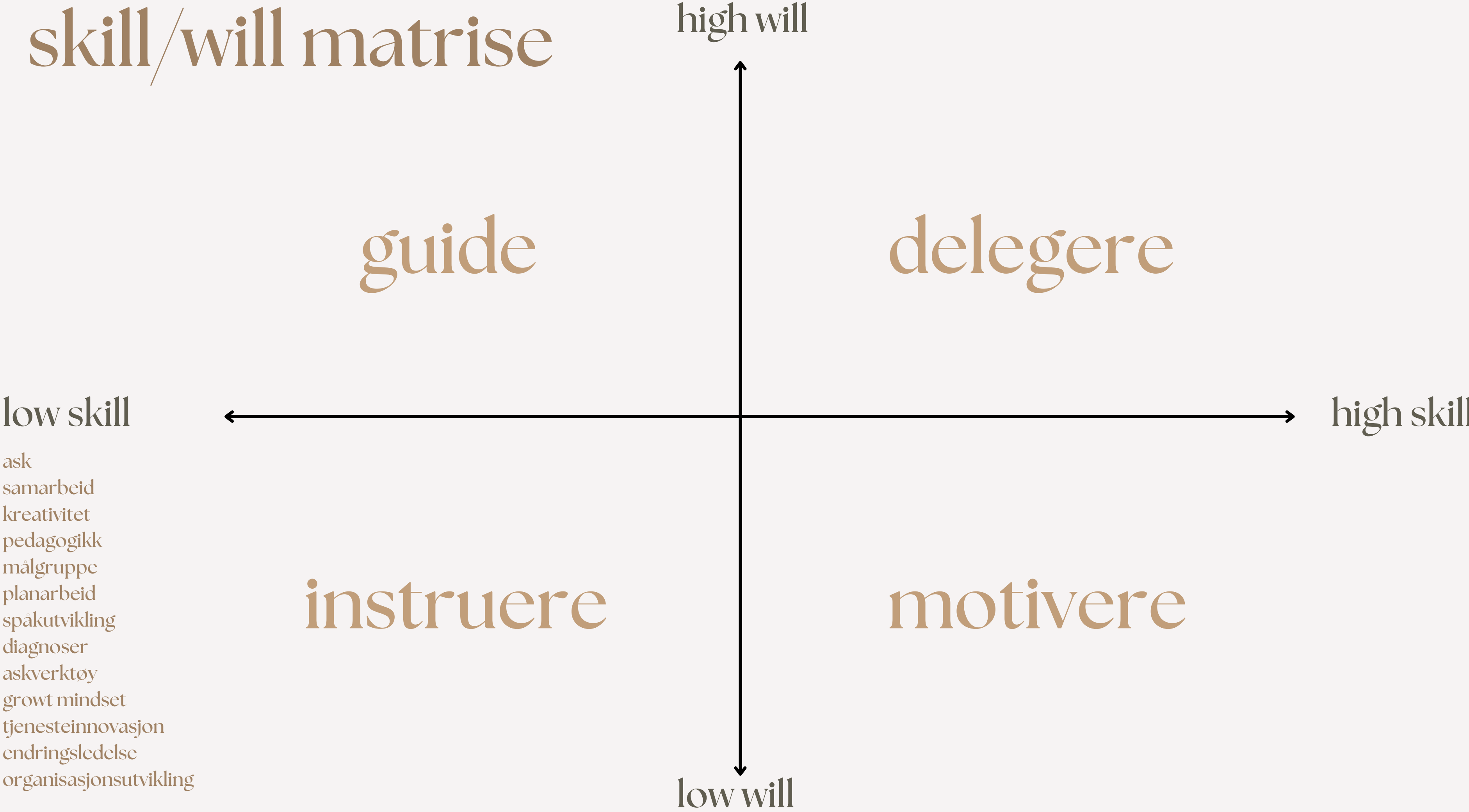
alle er trykke på hverandre

alle tør å si i fra

håndtere uenighet

<https://www.nhh.no/research-projects-and-groups/start-smart/>

skill/will matrise

opphav til krav | krav | det rasjonelle bak kravet | hvordan måle at man når kravet | løsning

TRÅLE ETTER KRAV OG SKILLE KRAV OG LØSNING

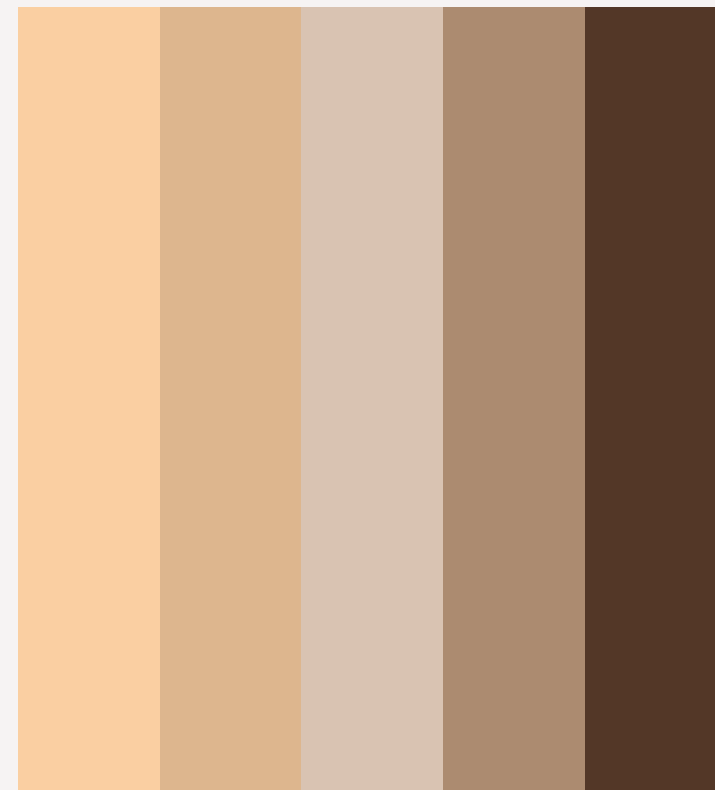
- krav for å treffe formålet
- krav fra stakeholders
- krav fra samarbeidspartnere
- arbeidsplasskrav
- tidsmessige krav
- budsjettkrav
- relevante fakta, buisnesskrav og antakelser som må være klart for alle
- brukervennlighetskrav
- effektivitetskrav
- hvor enkelt ting er å huske
- innholdskrav
- driftskrav og supportkrav
- sikkerhetskrav
- kulturkrav
- lovmessigekrav
- krav for å dempe risiko
- dokumentasjonskrav
- opplæringkrav

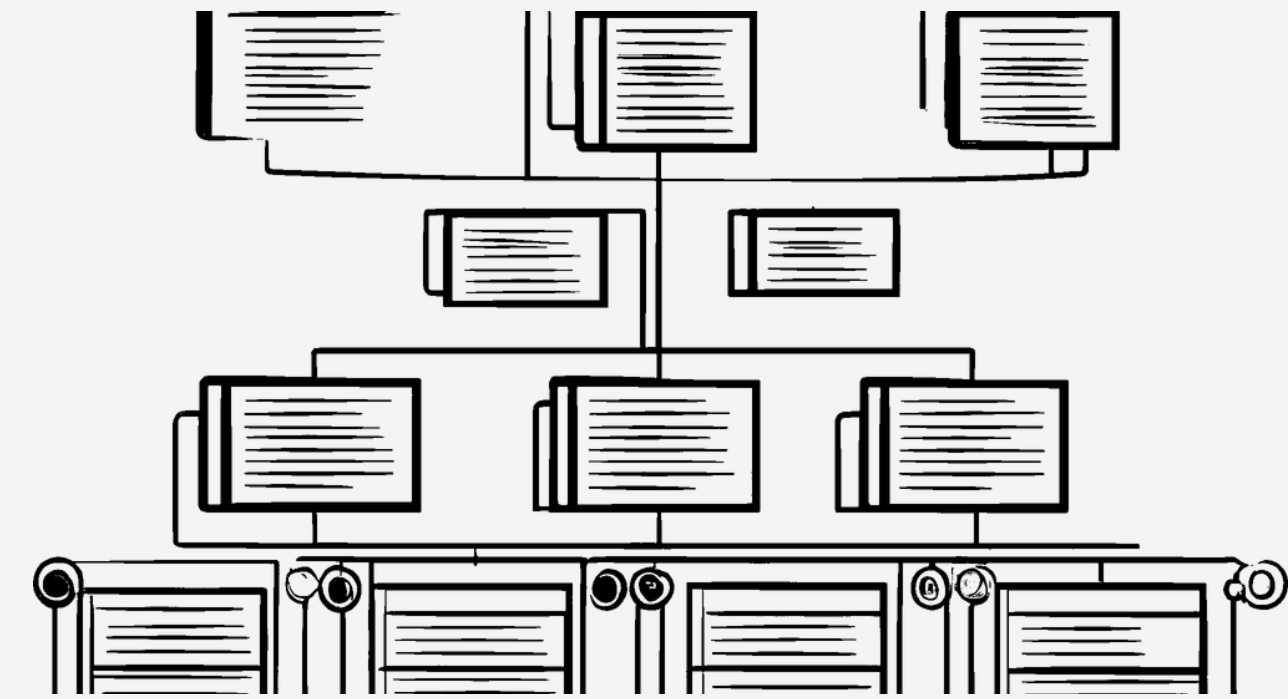
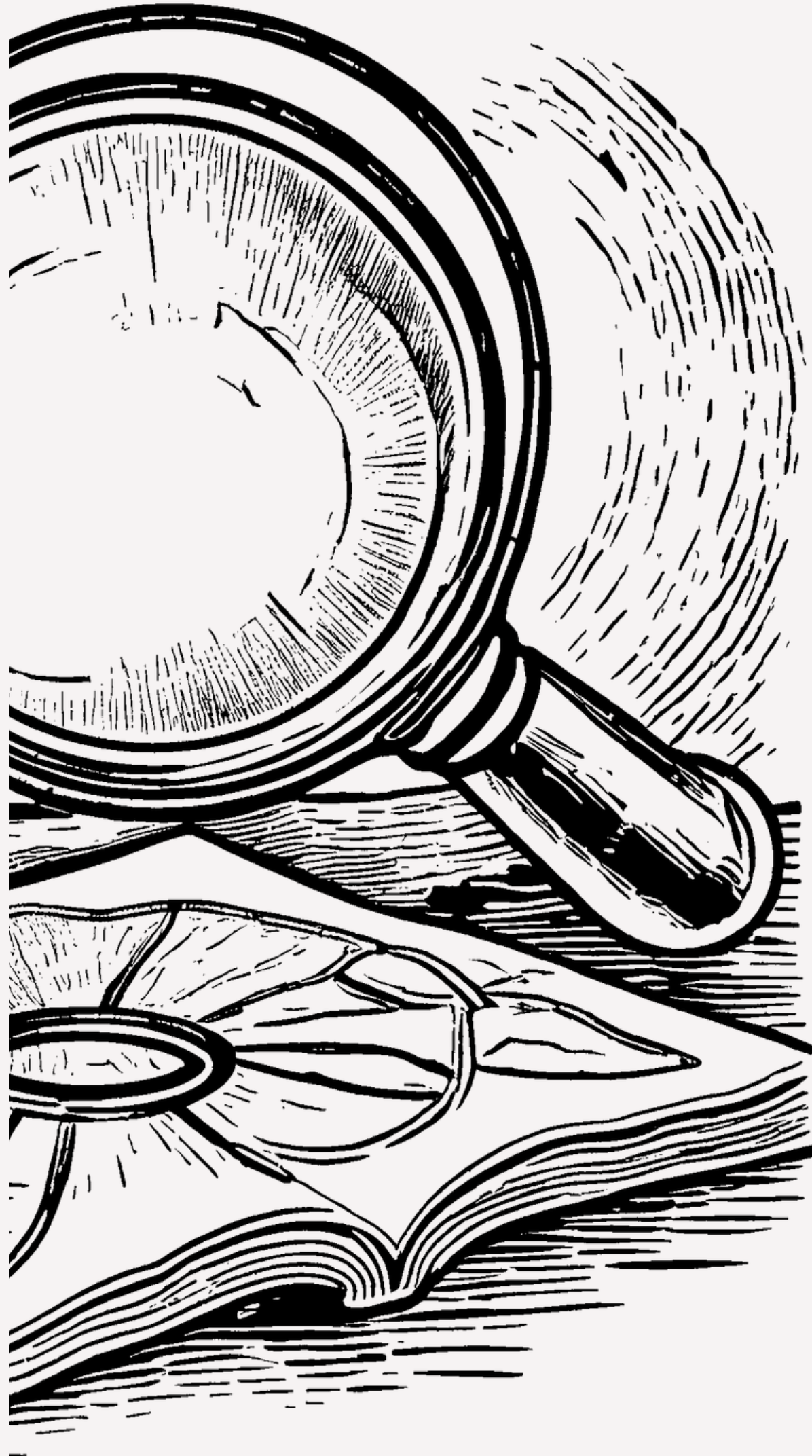
<https://www.volere.org/>

designsprint

~~think small, act big, afraid to fail never learn rapidly~~

think big, act small, fail fast, learn rapidly

komplementære kompetanser krever rotårsaks-analyse

hvorfor det?
hvorfor det?
hvorfor det?
hvorfor det?
hvorfor det?

forstå

skape

levere

